

Z danych policji i Straży Granicznej wynika, że w 2022 roku najczęściej konfiskowanym narkotykiem była marihuana. Ilość zabezpieczonej marihuany ponad czterokrotnie przewyższyła kolejny najliczniej konfiskowany środek, czyli amfetaminę. W ostatnim roku pomiarowym odnotowano spadek ilości zabezpieczonej marihuany, jednakże w dalszym ciągu jest to liczba, która sugeruje kluczowe znaczenie roli marihuany na rynku polskim (7280,4 kg w 2022 roku). Znaczna część konopi indyjskich trafia do nas drogą przemytu lądowego, jednak wart odnotowania jest wzrost udziału upraw krajowych w pozyskiwaniu marihuany na potrzeby rynku krajowego.

UZALEŻNIENIA W POLSCE: WYBRANE ZAGADNIENIA

Joanna Szmidt
Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

Wstęp

Przygotowany pod redakcją dr. Artura Malczewskiego i dr. Piotra Jabłońskiego, „Raport 2023. Uzależnienia w Polsce”¹ zawiera omówienie najważniejszych i najnowszych dostępnych danych epidemiologicznych dotyczących substancji psychoaktywnych, wyników

badania naukowych i analiz tematycznych pogłębiających wiedzę z zakresu problematyki uzależnień. Przedmiotem niniejszego artykułu jest omówienie wybranych zagadnień przedstawionych w raporcie, a także przedstawienie treści, które nie zostały uwzględnione w finalnej wersji raportu, w tym m.in. dotyczących używania amfetaminy i kokainy.

Rozpowszechnienie spożywania alkoholu

Od 2007 roku wielkość spożycia alkoholu utrzymuje się na podobnym poziomie, wynoszącym nie mniej niż 9 l 100% alkoholu w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W 2022 roku wielkość spożycia wyraźnie się zmniejszyła do 9,37 l, było to o 0,36 l mniej w odniesieniu do roku 2021 roku; jest to najniższa ilość spożywanego alkoholu od 2016 roku, kiedy to konsumpcja również wyniosła 9,37 l w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Niezmiennie od końca lat 90. XX wieku najczęściej spożywanym alkoholem w Polsce jest piwo, które od początku lat dwutysięcznych stanowi już ponad połowę całości wypijanego w Polsce alkoholu. Wcześniej, tj. do 1998 roku, to wyroby spirytusowe stanowiły główne źródło wypijanego w Polsce alkoholu etylowego. Mimo znaczącego spadku wielkości spożycia wyrobów spirytusowych na początku XXI wieku, w 2022 roku spożycie wyrobów spirytusowych było już ponad dwukrotnie wyższe (1,70 l na jednego mieszkańca w latach 2001–2002 do 3,50 l w 2022 roku). Według danych GUS od 2000 roku obserwujemy spadek udziału wina oraz miodów pitnych w ogólnym spożyciu. Konsumpcja wina zmalała z 1,44 l 100% alkoholu w 2000 roku do 0,76 l w roku 2022 roku. Wyniki ogólnopolskiego badania przeprowadzonego w 2020 roku na próbie populacji generalnej wskazują, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem ponad 80% respondentów spożywało przynajmniej jeden rodzaj alkoholu, 19,2% zadeklarowało, że nie piło w ogóle, a co trzeci badany (36,4%) przyznał się do zakupu alkoholu w małych opakowaniach tzw. małych. Średnio alkohol wypijany był przez 73 dni, czyli ponad 2 miesiące w skali roku.

Zaobserwowano również zasadnicze różnice w spożywaniu alkoholu pomiędzy kobietami a mężczyznami. Spożywanie alkoholu jest niemal trzykrotnie częstsze u mężczyzn niż kobiet (średnio 106 dni vs 37 dni), którzy częściej sięgają po piwo (średnio 98 dni w roku) i napoje spirytusowe (średnio 20 dni w roku względem 9 dni u kobiet) w porównaniu z kobietami, które dwukrotnie częściej niż mężczyźni piją wino (18 dni vs 10 dni w skali roku). Ponadto rozpowszechnienie abstynencji jest znacznie wyższe wśród kobiet (26,5%) niż u mężczyzn (12,6%).

Alkohol pozostaje najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej; sięgano

po nią częściej niż po papierosy czy narkotyki. Wyniki ostatniego europejskiego badania ESPAD z 2019 roku, przeprowadzonego na 16-letniej młodzieży szkolnej, wykazało, że 47% polskiej młodzieży piło alkohol w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem. Analiza wyników w perspektywie czasowej pozwala na zaobserwowanie, iż od 2003 roku odnotowujemy w Polsce zauważalną, pozytywną tendencję spadkową odsetka deklarowanego spożywania alkoholu przez młodzież (spadek z 65% w 2003 roku do 47% w 2019 roku). Ponadto wyniki osiągnięte w Polsce na przestrzeni trzech ostatnich edycji badań ESPAD niemal dokładnie odzwierciedlają średnią wyliczoną na podstawie wyników wszystkich badanych państw, co w perspektywie regionalnej może wskazywać na stabilność sytuacji w Polsce.

Prowadzone od 1992 roku badania Fundacji CBOS dotyczące używania substancji psychoaktywnych przez uczniów ostatnich klas szkół ponadpodstawowych (głównie 18-latków), umożliwiły śledzenie zmian zachodzących w używaniu substancji psychoaktywnych. Odnotowano też dwie pozytywne zmiany względem poprzedniej edycji badania. W ciągu miesiąca poprzedzającego badanie w 2021 roku: 66% badanych uczniów przynajmniej raz piło piwo (spadek z 74% w 2018 roku), a 37% uczniów przynajmniej raz wypilo wino (spadek z 43% w roku 2018). Bez znaczącej zmiany pozostał odsetek uczniów, którzy przynajmniej raz spożyli wódkę i inne mocne alkohole – 62%.

Rozpowszechnienie używania narkotyków

Badania ogólnopolskie przeprowadzone w latach 2018–2019 wskazują, że odsetek osób spożywających alkohol znacznie przewyższa odsetek osób używających narkotyków, co jest tendencją obserwowaną nie tylko w Polsce, ale także we wszystkich innych badanych krajach europejskich. W Polsce odsetek osób w populacji ogólnej (grupa wiekowa 15-64 lata), które miały kontakt z narkotykami w ciągu ostatniego roku, jest prawie piętnastokrotnie niższy od odsetka osób mających kontakt z alkoholem. W szerszej perspektywie europejskiej w 17 krajach zarejestrowano wyższe wskaźniki używania narkotyków niż w Polsce. Najwyższe odsetki używania narkotyków odnotowano w Hiszpanii (13,5% w 2022 roku), Holandii (13% w 2021 roku), Francji (11,5% w 2017 roku) i Chorwacji (11,2% w 2019 roku). Natomiast naj-

niższe wskaźniki używania narkotyków odnotowano na Węgrzech oraz w Grecji, gdzie mniej niż 3% badanej grupy miało kontakt z jakimkolwiek narkotykiem.

Ten relatywnie niski odsetek dla populacji ogólnej warto rozpatrywać w podziale na kluczowe grupy wiekowe. Wśród grupy tzw. młodych dorosłych (15-34 lata) odsetek używania jest niemal dwukrotnie wyższy niż wśród populacji ogólnej – 10,4%. Na tle reszty państw Europy wskaźnik ten należy do jednych z niższych zaraportowanych w ostatnich latach. Dla porównania w krajach o najwyższych wskaźnikach używania narkotyków, czyli w Hiszpanii (23,3% w 2022 roku), Holandii (22,9% w 2021 roku) oraz we Francji (22,6% w 2017 roku), narkotyków używa co piąta osoba, a w krajach o najniższych wskaźnikach, takich jak Węgry czy Grecja, używa około co dwudziesta osoba. Odsetek osiągnięty w Polsce zbliżony jest do państw, takich jak Rumunia (11% w 2019 roku), Słowacja (10,7% w 2019 roku) czy Litwa (9,4% w 2021 roku). Podobna dysproporcja pomiędzy populacją generalną a młodymi dorosłymi utrzymuje się nawet w przypadku danych dotyczących używania narkotyków w ciągu ostatnich 30 dni.

Według badań ESPAD z 2019 roku odsetek nastolatków w wieku 16 lat, którzy zadeklarowali używanie narkotyków kiedykolwiek w życiu, wyniósł 21% (spadek z 25% względem badania ESPAD z 2015 roku). Jest to wynik o tyle istotny, iż przewyższa wartość odnotowaną w populacji generalnej (16,1% w 2018 roku) i jest bardziej zbliżony do wartości deklarowanej przez młodych dorosłych (23,3% w 2018 roku). W perspektywie regionalnej wynik ten plasuje Polskę powyżej średniej badania ESPAD, które wyliczono na 17%, jednak w dalszym ciągu jest on niższy niż w krajach z Polską sąsiadujących. Najbardziej aktualny wskaźnik dla tej grupy pochodzi z danych uzyskanych z badania CBOS z 2021 roku, gdzie wskaźnik aktualnego używania narkotyków wśród polskich uczniów wyniósł 13%.

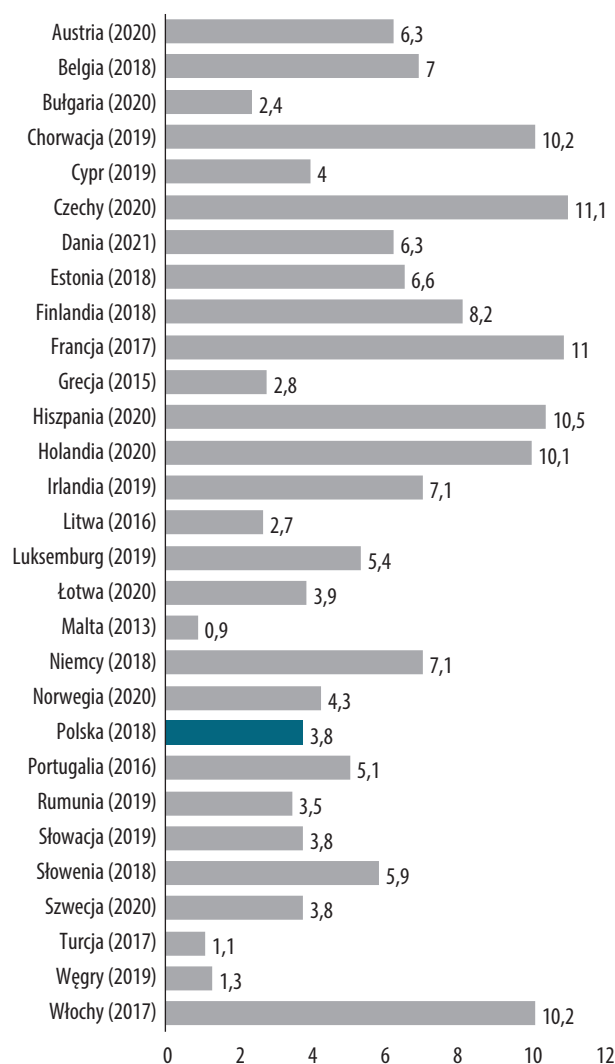
Marihuana

Najbardziej rozpowszechnionym w użyciu narkotykiem są marihuana i haszysz. Według ostatniego badania prowadzonego jeszcze przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii i Kantar Polska z 2018 roku, marihuana była najczęściej używanym narkotykiem w populacji generalnej, z odsetkiem 12,1%. Wśród młodych dorosłych 19,1% przyznało się do używania

marihuany kiedykolwiek w życiu, a w całej badanej populacji dane wskazały na wyższe wskaźniki używania wśród mężczyzn (16,4%) niż wśród kobiet (7,7%).

Wśród młodzieży badania ESPAD wskazały, że 21% uczniów (21,4% wśród gimnazjalistów oraz 37,2% wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych) zadeklarowało użycie konopi indyjskich kiedykolwiek w życiu, z czego, wzorem starszych kohort, wyższy odsetek odnotowano wśród chłopców – 15% niż wśród dziewcząt – 11%. Ponadto 2% ogółu badanych przyznało się do używania marihuany lub haszyszu w ciągu ostatniego miesiąca. W młodszych grupach wiekowych (15-24 lata) odsetek ten wzrasta do 4,4%, a dla osób w wieku 25-34 lata wynosi 3,9%. Jeśli chodzi o korzystanie z tych substancji 7,8% młodych dorosłych zadeklarowało takie zachowanie

Wykres 1. Używanie marihuany w ciągu ostatniego roku przez osoby w populacji generalnej 15-64 lata (%).

Źródło: Biuletyn statystyczny EMCDDA, 2023.

w ciągu ostatniego roku, co stanowi dwukrotnie wyższy wskaźnik niż w populacji ogólnej, gdzie wyniósł on 3,8%. Badania CBOS z 2021 roku wskazały, że 36,2% uczniów ostatnich klas szkół ponadpodstawowych przyznało się do używania marihuany lub haszyszu kiedykolwiek w życiu. Wynik ten sygnalizuje utrzymujący się trend spadkowy od 2016 roku, kiedy to do eksperymentowania z marihuaną przyznało się rekordowe 42% badanych. Podobny spadek można zauważyć wśród aktualnych użytkowników – odsetek ten wyniósł 19,4%, oznaczając spadek o 0,8% od 2018 roku i 3,6% od 2013 roku. Jednocześnie warto zwrócić uwagę na wzrost odsetka uczniów używających marihuany i haszyszu w ciągu ostatnich 30 dni od badania, zbliżając się do poziomu z 2016 roku (9,9% w 2016 roku, 9,8% w 2021 roku).

Amfetamina

Amfetamina jest drugim najpowszechniej używanym narkotykiem w populacji ogólnej. Najnowsze dane

z badań wskazują na używanie na poziomie 0,8% wśród populacji generalnej oraz na poziomie 1,4% wśród młodych dorosłych. Pomimo stosunkowo niskiego odsetka używania w obu grupach społecznych, uzależnienie od amfetaminy było jednym z głównych powodów zgłoszeń do leczenia (31% wszystkich osób zgłaszających się do leczenia w 2022 roku). Co więcej, odsetek użytkowników amfetaminy w populacji ogólnej plasuje Polskę nieznacznie ponad średnią europejską. Najwyższe odsetki używania amfetaminy odnotowano w Chorwacji, Finlandii i Holandii, a najniższe na Cyprze, w Luksemburgu, Rumunii, na Słowacji i we Włoszech.

Co ważniejsze, dane ESPAD wskazują, że Polska ma najwyższy wskaźnik eksperymentowania z amfetaminą przez osoby w wieku szkolnym (4,2% rozpowszechnienia wśród gimnazjalistów oraz 4,7% wśród starszych uczniów). Z kolei badania Fundacji CBOS wykazały, że 6% pytanym uczniom przyznało się do eksperymentowania z amfetaminą kiedykolwiek w życiu, co jest najwyższym wskaźnikiem używania amfetaminy we wszystkich ba-

Tabela 1. Używanie amfetaminy wśród uczniów ostatnich klas dziennych szkół ponadpodstawowych (grupa wiekowa 17-18 lat).

Częstotliwość	2008	2010	2013	2016	2018	2021
Tak, kiedykolwiek w życiu	9,0%	6,8%	6,9%	7,2%	5,9%	6,0%
Tak, w ciągu ostatnich 12 miesięcy	3,7%	3,0%	3,4%	3,3%	3,2%	3,1%
Tak, w ciągu ostatnich 30 dni	1,1%	1,5%	1,7%	1,4%	1,3%	1,7%
Nie, nigdy	90,6%	91,0%	92,1%	92,0%	92,0%	93,0%

Źródło: Badania CBOS i KBPN 2021.

Tabela 2. Używanie ecstasy wśród uczniów ostatnich klas dziennych szkół ponadpodstawowych (grupa wiekowa 17-18 lat).

Częstotliwość	2008	2010	2013	2016	2018	2021
Tak, kiedykolwiek w życiu	5,5%	3,5%	2,6%	3,9%	4,2%	3,8%
Tak, w ciągu ostatnich 12 miesięcy	3,0%	1,4%	1,4%	1,9%	1,8%	1,8%
Tak, w ciągu ostatnich 30 dni	1,1%	0,8%	1,0%	0,9%	1,1%	0,9%
Nie, nigdy	94,3%	94,8%	96,7%	95,3%	94,3%	95,2%

Źródło: Badania CBOS i KBPN 2021.

Tabela 3. Używanie kokainy wśród uczniów ostatnich klas dziennych szkół ponadpodstawowych (grupa wiekowa 17-18 lat).

Częstotliwość	2008	2010	2013	2016	2018	2021
Tak, kiedykolwiek w życiu	2,2%	2,3%	3,5%	3,4%	3,7%	3,4%
Tak, w ciągu ostatnich 12 miesięcy	1,1%	0,7%	1,9%	1,6%	2,1%	1,6%
Tak, w ciągu ostatnich 30 dni	0,6%	0,6%	1,1%	1,0%	1,2%	0,7%
Nie, nigdy	97,5%	94,8%	96,0%	95,4%	94,9%	95,7%

Źródło: Badania CBOS i KBPN 2021.

danych grupach wiekowych. Użycie amfetaminy w ciągu ostatnich 30 dni osiągnęło wskaźnik 1,7%, co świadczy o powrocie do poziomu sprzed 10 lat.

Ecstasy (MDMA)

Ecstasy jest jednym z najbardziej popularnych środków używanych wśród subkultur rozrywkowych i w środowiskach imprezowych. W Polsce odnotowujemy stosunkowo niskie wskaźniki używania ecstasy w populacji ogólnej – 0,3% w grupie wiekowej 15-64 lata i 0,5% w grupie młodych dorosłych. Ale z uwagi na środowiska, w których ecstasy jest najczęściej używana, istotne jest również analizowanie danych dotyczących młodszych grup wiekowych. Dane ESPAD wskazują na rozpowszechnienie użycia ecstasy przez polską młodzież szkolną na poziomie powyżej średniej europejskiej – 2,6%, natomiast badanie CBOS wskazało na spadek używania ecstasy przez uczniów w porównaniu z poprzednią edycją badań (3,8% używania kiedykolwiek w życiu w 2021 roku w porównaniu z 4,2% w roku 2018). Warto zaznaczyć, że najnowsze dostępne wyniki pochodzą z badań, które przeprowadzono w okresie pandemii COVID-19, co mogło wpłynąć na skalę używania ecstasy w czasach, kiedy wydarzenia rozrywkowe były ograniczone.

Kokaina

Według europejskiego raportu narkotykowego wydanego w 2023 roku, kokaina jest drugim najbardziej rozpowszechnionym narkotykiem w Europie. W Polsce rozpowszechnienie użycia kokainy kiedykolwiek w życiu nie przekracza 1% wśród populacji generalnej (0,3%), ani wśród młodych dorosłych (0,5%). Jedyną grupą społeczną, w której używanie kokainy przekroczyło próg 1%, jest młodzież w wieku szkolnym, gdzie odsetek używania wśród 16-latków oszacowano na 2,3%, a wśród uczniów szkół ponadpodstawowych na 3,4%. Odsetek ten jest wyższy niż średnie rozpowszechnienie używania odnotowane wśród wszystkich badanych krajów.

Problemowe używanie substancji psychoaktywnych

Według danych zrealizowanego w 2018 roku badania EZOP II, odsetek pełnoletnich mieszkańców Polski, który zmagiał się kiedykolwiek w życiu z zaburzeniami

zdrowia psychicznego związanymi z alkoholem oszacowano na poziomie 7,3% (ok. 2,31 mln osób). Co więcej, szacuje się, że 1,9% dorosłych mieszkańców Polski było kiedykolwiek uzależnionych od alkoholu, a 0,64% było uzależnionych w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Badanie wykazało również, iż problem ten znacząco częściej dotyka mężczyzn (13,1%) niż kobiety (2,1%). Podobną dysproporcję zauważono w przypadku problemu z uzależnieniem od alkoholu – liczba mężczyzn uzależnionych od alkoholu była dziesięciokrotnie wyższa niż kobiet. Gdy porównamy wyniki badania EZOP II z wynikami badania EZOP I z 2011 roku, można zauważyć, że oszacowania dotyczące liczby osób uzależnionych kiedykolwiek w życiu pozostały na podobnym poziomie na przestrzeni obu edycji.

Jednym z przejawów problemowego używania alkoholu jest upijanie się. Wyniki badania CBOS (2021) wskazały, że w ciągu ostatniego miesiąca przed badaniem 43% uczniów przyznało się do upicia się co najmniej raz (spadek o 1% względem 2018 roku), 13% upiło się co najmniej trzy razy (brak zmian względem 2018 roku); częściej upijającymi się byli chłopcy (47%) niż dziewczęta (39%). Ponadto badanie wskazało również na zróżnicowanie w upijaniu się w zależności od uwarunkowania społeczno-demograficznego uczniów. Problem upijania się występował częściej wśród uczniów szkół branżowych (54%), wśród uczniów mających słabe wyniki w nauce, wśród młodzieży zamieszkałej w miastach liczących powyżej 500 tys. mieszkańców (54%), a także wśród uczniów z rodzin uboższych (47%). Nie stwierdzono natomiast związku pomiędzy wykształceniem rodziców a upijaniem się ich dzieci.

W kontekście problemowego używania narkotyków kluczowe jest zrozumienie kontekstu polskiej sceny narkotykowej, która w ciągu ostatniej dekady uległa znaczącym zmianom w dużej mierze za sprawą pojawienia się dużej liczby nowych substancji psychoaktywnych. Na początku lat dwutysięcznych najczęściej używanymi narkotykami wśród iniekcyjnych użytkowników była heroina i amfetamina. W badaniu EZOP II szkodliwe używanie oraz uzależnienie od narkotyków odnotowano na poziomie 1,3% (spadek o 0,1% względem badania EZOP I z 2011 roku). Na podstawie tego oszacowano liczbę osób uzależnionych od narkotyków na 59 600 osób. Ważnym źródłem danych w zakresie problemowego używania narkotyków są badania prowadzone wśród klientów programów wymiany igieł i strzykawek. Według

danych zebranych w 2021 roku, co trzeci badany (33%) przyznał się do używania heroiny, jednak odsetek ten różni się pomiędzy dużymi miastami. Przykładem jest Kraków, gdzie heroina została niemal zupełnie wyparta przez morfinę i amfetaminę, podczas gdy w miastach, takich jak Warszawa czy Wrocław nadal jest powszechnie używana przez iniekcyjnych użytkowników narkotyków.

Substancje psychoaktywne a zdrowie

Według danych Światowej Organizacji Zdrowia alkohol jest trzecim najważniejszym czynnikiem ryzyka dla zdrowia populacji, którego używanie związane jest m.in. z zaburzeniami umysłowymi i psychicznymi, niektórymi nowotworami, chorobami układu sercowo-naczyniowego czy uszkodzeniami prenatalnymi. W ostatnich latach zauważalny jest wyraźny wzrost liczby zgonów związanych ze spożyciem alkoholu. W 2021 roku liczba

zgonów z powodu zatrucia alkoholem wzrosła o 40%, a liczba zgonów z powodu chorób wątroby wzrosła o 5%. W przypadku używania narkotyków to zakażenie chorobami zakaźnymi typu HIV i AIDS stanowi jeden z najpoważniejszych potencjalnych problemów zdrowotnych. W 2021 roku zdiagnozowano 2050 zakażeń HIV, w tym 30 przypadków wśród iniekcyjnych użytkowników narkotyków (wzrost z 14 takich przypadków w roku 2021). Jednym z kluczowych elementów polityki społecznej mających na celu przeciwdziałanie zakażeniom i zgonom z powodu narkotyków, są programy redukcji szkód. W Polsce działa 11 programów redukcji szkód, które obejmują wymianę igieł i strzykawek. W 2022 roku w ramach działania tychże programów wydano ponad 99 525 strzykawek i 10 707 igieł dla około 1981 osób. Oprócz wymiany sprzętu do iniekcji oraz rozdawania prezerwatyw i środków czystości, programy obejmowały także nawiązanie kontaktu z klientami, działania informacyjne i motywujące do leczenia.

Tabela 4. Konfiskaty narkotyków w Polsce (dane policji i Straży Granicznej).

Substancja	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Haszysz (kg)	32,9	1237,2	8313,2	436,2	1994,5	932,0	379,9
Marihuana (kg)	2569,4	1043	4259,8	3494,7	5315,6	9167,3	7280,4
Heroina (kg)	9,0	2,5	8,8	21,5	426,9	119,5	13,9
Kokaina (kg)	448,8	81,1	277,4	2247,8	3886,8	2133,5	309,2
Amfetamina (kg)	943,3	582,4	1322,9	1676,5	1921,3	2000,8	1822,7
Metamfetamina (kg)	17,9	25,6	30,9	537,9	303,1	287,8	106,6
Ecstasy (tabletki)	149 921,0	112 614,0	218 442,0	260,1	164 528	53 121	67 890
LSD (listek)	166,0	866,0	3544,0	1981,0	—	—	6388

Źródło: EMCDDA Statistical Bulletin, 2023.

Tabela 5. Ceny czarnorynkowe narkotyków w 2023 roku – detaliczne i hurtowe.

Rodzaj substancji	Jednostka miary	Średnia cena detaliczna (PLN) (policja)	Średnia cena detaliczna (PLN) (uczestnicy programów redukcji szkód)	Średnia cena hurtowa (PLN) (policja)
Heroina	gram	170	156	133 (cena za kg)
Haszysz	gram	54	—	21 (cena za kg)
Marihuana	gram	46	46	20 (cena za kg)
Amfetamina	gram	37	39	7 (cena za kg)
Metamfetamina	gram	112	120	36 (cena za kg)
Ecstasy	tabletki	23	25	7 (1000 tabletek)
Kokaina	gram	356	314	170 (cena za kg)
MDMA	proszek/gram	60	—	22 (cena za kg)
Mefedron	gram	60	—	16 (cena za kg)
LSD	sztuka	29	—	11

Źródło: Dane policji, dane z programów redukcji szkód.

Liczba zgonów z powodu używania narkotyków jest wyraźnie niższa niż w przypadku używania alkoholu. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z 2021 roku w Polsce odnotowano 289 zgonów spowodowanych używaniem narkotyków, co stanowi wzrost o 60 przypadków w porównaniu z rokiem poprzednim. Większość ofiar śmiertelnych przedawkowań stanowili mężczyźni (63% wszystkich przypadków). W podziale regionalnym najwięcej zgonów odnotowano w województwie mazowieckim (63 przypadki), śląskim (58 przypadków). W perspektywie globalnej coraz więcej mówi się o problemie zgonów z powodu używania opioidów. W krajach takich jak USA zarejestrowano ponad 106 tys. śmiertelnych przedawkowań, głównie z powodu fentanylu, a w krajach bałtyckich obserwuje się wzrost liczby zgonów zwłaszcza z powodu opioidów z grupy nitazenów. W Polsce problem ten dotyczy głównie zgonów z powodu syntetycznych katynonów, w sprawie których Główny Inspektorat Sanitarny w Polsce wydał ostrzeżenie. Pozytywnym trendem zaobserwowanym w ostatnich kilku latach jest systematyczne zmniejszanie się liczby zatruć z powodu NSP.

Wypadki drogowe

Według danych Biura Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji w 2022 roku w co dziesiątym wypadku drogowym uczestniczyli użytkownicy dróg (kierujący, pasażerowie lub piesi) będący pod wpływem alkoholu, co stanowiło 10,5% wszystkich wypadków. W wyniku wypadków drogowych spowodowanych przez osoby będące pod wpływem alkoholu śmierć poniosło 268 osób, co stanowiło 14,1% ogółu zabitych. Ponadto 2567 osób odniosło obrażenia, co stanowiło 10,4% ogółu rannych. W ciągu ostatnich dziesięciu lat liczba wypadków drogowych z udziałem osób będących pod wpływem alkoholu systematycznie maleje (4028 wypadków w 2013 roku do 2248 wypadków w 2022 roku). Kierujący pojazdami, będący pod działaniem innego środka niż alkohol, byli sprawcami 101 wypadków oraz 307 kolizji, w których zginęło 30 osób, a 113 zostało rannych.

Nielegalny rynek narkotyków oraz przestępczość narkotykowa

W 2022 roku wszczętych zostało 37 572 postępowań przeciwko 36 591 osobom podejrzanym o popełnienie przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii,

co oznacza wzrost o 1522 postępowania w stosunku do roku 2021 (36 050 postępowań) oraz wzrost liczby osób podejrzanych w roku 2022 (36 591 osób) w stosunku do roku 2021 (36 282 osoby).

Z danych policji i Straży Granicznej wynika, że w 2022 roku najczęściej konfiskowanym narkotykiem była marihuana. Ilość zabezpieczonej marihuany ponad czterokrotnie przewyższyła kolejny najliczniej konfiskowany środek, czyli amfetaminę. W ostatnim roku pomiarowym odnotowano spadek ilości zabezpieczonej marihuany, jednakże w dalszym ciągu jest to liczba, która sugeruje kluczowe znaczenie roli marihuany na rynku polskim (7280,4 kg w 2022 roku). Znaczna część konopi indyjskich trafia do Polski drogą przemytu lądowego, jednak warty odnotowania jest wzrost udziału upraw krajowych w pozyskiwaniu marihuany na potrzeby rynku krajowego. W 2022 roku zabezpieczono 46 698 krzewów konopi innych niż włókniste. Średnia cena marihuany w Polsce to około 46 zł za gram w sprzedaży detalicznej i 20 zł za gram w sprzedaży hurtowej.

Polska jest jednym z większych producentów narkotyków syntetycznych w Europie. W 2022 roku zabezpieczono w kraju rekordową liczbę 60 laboratoriów, z czego blisko połowa produkowała nowe substancje psychoaktywne oraz amfetaminę. Dane policyjne wskazują, że w ostatnich latach znacznie wzrosła liczba laboratoriów zajmujących się produkcją katynonów. Zaobserwowano także kluczową rolę Polski w łańcuchu dostaw prekursorów używanych do produkcji np. metamfetaminy w Czechach. Ponad siedemnastokrotny wzrost ilości zabezpieczonej metamfetaminy w 2019 roku w stosunku do 2018 roku wyraźnie obrazuje zmiany operacyjne zachodzące nie tylko wśród polskich producentów narkotyków syntetycznych, lecz także wśród krajów sąsiadujących.

Z powodu szerokiej dostępności i popularności amfetaminy, średnia cen tego środka (pomiędzy 37-39 zł za gram w sprzedaży detalicznej i 7 zł za gram w sprzedaży hurtowej) jest wśród najniższych odnotowanych na rynku; w porównaniu z kokainą, której średnia cena sprzedaży jest najwyższa (średni koszt detaliczny pomiędzy 313 a 356 zł za gram), amfetamina jest dziewięciokrotnie tańsza.

Przypisy

¹ Pełna wersja raportu i bibliografia jest dostępna na stronie internetowej Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom pod linkiem: <https://kcpcu.gov.pl/wp-content/uploads/2024/03/Raport-2023-wersja-Internetowa.pdf>